

Materiál na rokovanie pre

Komisie Mestského zastupiteľstva v Žiline

Číslo materiálu _____/2019

K bodu programu

**Finančná analýza dopadu zavedenia bezplatnej MHD
pre jednotlivé vekové skupiny počínajúc rokom 2015**

Materiál obsahuje :

1. Návrh na uznesenie
2. Dôvodová správa
3. Materiál

Materiál sa odporúča prerokovať v komisii:

Komisia finančná a majetková, Komisia dopravy.

Predkladá:

Ing. Ján Barienčík, PhD.
konateľ a riaditeľ spoločnosti

Zodpovedný za vypracovanie:

Ing. Ján Barienčík, PhD.
konateľ a riaditeľ spoločnosti

Žilina, jún 2019

NÁVRH NA UZNESENIE

Uznesenie č.____/2019

Komisia odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Žiline na jeho najbližšom zasadnutí:

I. zobrať na vedomie:

1. Finančnú analýzu dopadu zavedenia bezplatnej MHD pre jednotlivé vekové skupiny počínajúc rokom 2015 dodnes

Dôvodová správa

Materiál je predkladaný na rokovanie na základe uznesenia MsZ č. 78/2019, bodu III uznesenia, zo dňa 25.4.2019, na základe ktorého MsZ žiada Dopravný podnik mesta Žiliny s.r.o. o predloženie finančnej analýzy dopadu zavedenia bezplatnej MHD pre jednotlivé vekové skupiny počínajúc rokom 2015.

Dopravný podnik predkladá požadovanú analýzu, pre obdobie rokov 2015 až 2018. Pre posudzovanie a lepšiu vypovedateľnosť analýzy je nutné posudzovať ucelené roky a nie je možné posudzovať krátke čiastkové obdobia 2 – 3 mesiace v roku 2019. Takéto údaje by nedali správny ucelený obraz. Správanie sa cestujúcich pri nákupoch cestovných lístkov predplatných ako aj jednorazových má určitú zotrvačnosť . V rôznych obdobiach roka si cestujúci kupujú resp. využívajú MHD odlišne. Inak sa správajú v letnom období, sviatky a prázdniny sú taktiež rozložené v iných časových a medziročne sa odlišuje aj počet pracovných dní.

Pre korektné posúdenie je preto nutné uvažovať s ucelenými rokmi. V posudzovanom období sú už zahrnuté všetky „druhy“ schválených bezplatných dopráv v Tarife MHD v Žiline.

V posudzovanom období 2015 až 2018 sú dotknuté, posúdené a analyzované všetky faktory, ktoré môžu dať komplexný pohľad na problematiku bezplatnej dopravy a na základe toho sa môžu prijať prípadné následné rozhodnutia.

V materiáli sme pre úplnosť uviedli čo najviac nám dostupných údajov, vrátane všetkých vplyvov na vývoj a dopady v oblasti bezplatnej dopravy a počtu prepravených cestujúcich. Zároveň uvádzame základné demografické údaje v meste Žilina z pohľadu Tarify MHD v Žiline.

Materiál

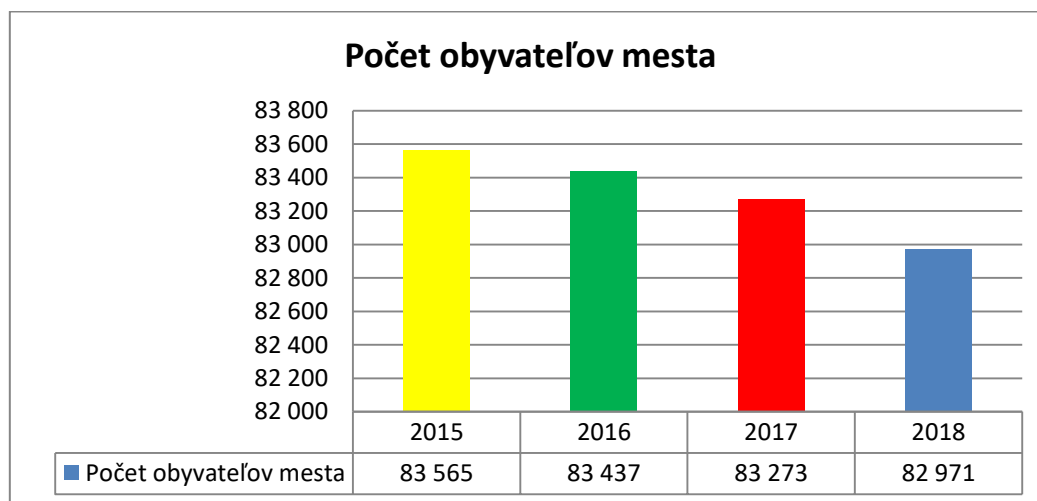
Finančná analýza dopadu zavedenia bezplatnej MHD pre jednotlivé vekové skupiny počínajúc rokom 2015, vplyv na tržby dopravcu a počet prepravených cestujúcich

Vyhodnotenie prepravených cestujúcich v MHD Žilina v danom období, demografia v porovnaní podľa kategórií v Tarife MHD v Žiline.

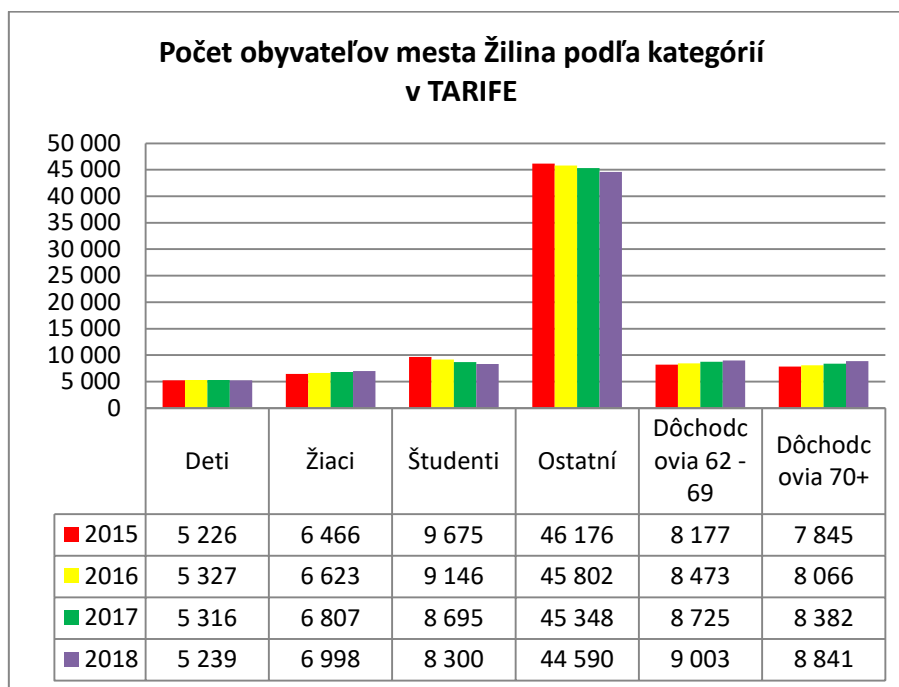
Od roku 2015 do roku 2018 malo významný vplyv na tržby dopravného podniku a na počet prepravených cestujúcich niekoľko faktorov. Išlo najmä o nasledovné faktory:

- bezplatná doprava pre 62-69 ročných občanov, ktorí majú trvalý pobyt v meste Žilina a sú bezdlžní voči Mestu ako aj voči DPMŽ,
- bezplatná doprava pre žiakov, ktorí majú trvalý pobyt v meste Žilina,
- bezplatná doprava pre študentov, ktorí majú trvalý pobyt v meste Žilina a sú bezdlžní voči Mestu ako aj voči DPMŽ,
- bezplatná doprava pre občanov mesta Žilina od 70 rokov,
- bezplatná doprava pre osobu, ktorá sprevádza dieťa do ukončenia 3. veku dieťaťa,
- vývoj počtu obyvateľov v regióne, zvlášť v meste Žilina,
- štruktúra, zloženie a počet obyvateľov mesta Žilina podľa kategórií určených v Tarife MHD,
- ďalšie, iné faktory, ako sú zamestnanosť, stúpajúca životná úroveň obyvateľov, demografický vývoj a podobne.

Pre vyhodnotenie a ukážku vplyvu vyššie uvedených faktorov sme použili predovšetkým údaje o zložení a počte obyvateľov mesta Žilina.

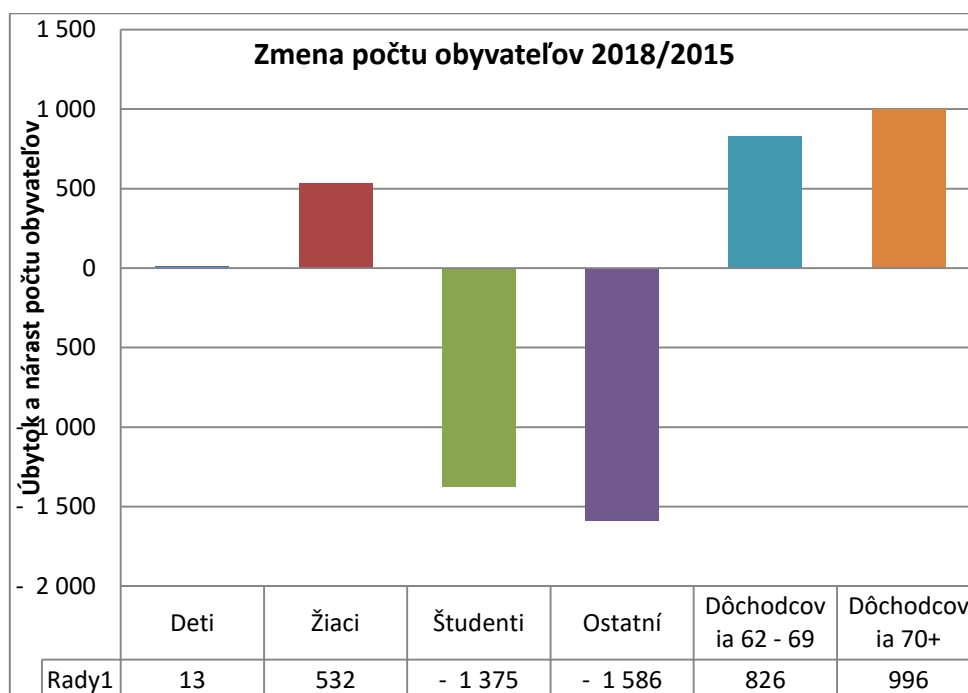
Počet obyvateľov v meste Žilina má mierne klesajúci trend. Pokles počtu obyvateľov za posledné 4 roky je marginálny a na prvý pohľad by sa mohol javiť ako zanedbateľný a bez zásadného vplyvu na počet prepravených cestujúcich. Avšak už vážnejší dopad na počet prepravených osôb má vplyv zmeny počtu obyvateľov mesta v jednotlivých kategóriách, tak ako sú definované v Tarife. V Tarife MHD sú definované základné skupiny ako sú deti, žiaci, študenti a cestujúci, ktorí si hradia základné cestovné lístky bez zliav. Nasledujú dôchodcovia, zvlášť obyvatelia mesta Žilina vo veku 62 – 69 rokov a zvlášť obyvatelia mesta od 70 rokov.

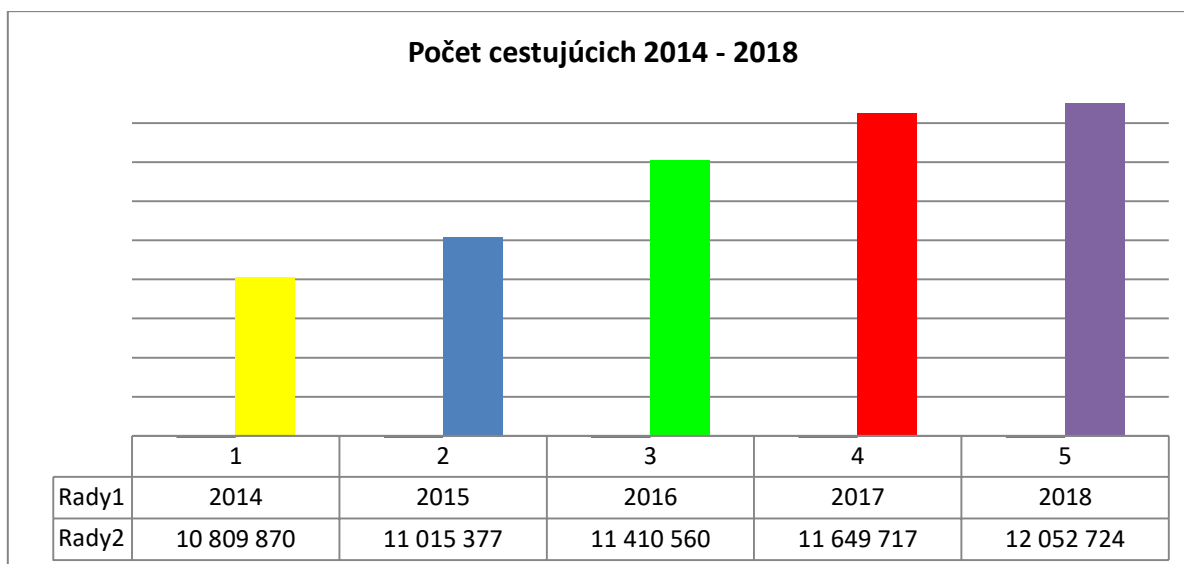
V medzioročnom **období 2015-2018** zaznamenávame nárast počtu obyvateľov v kategórii žiak, vo veku 6-14 rokov o 532 osôb, ale zároveň výrazný pokles počtu obyvateľov – študentov, vo veku 15-25 rokov (*možný študent – nie všetci v uvedenom veku študujú*) a to o -1375 obyvateľov. Spolu vo veku 6-25 rokov došlo k poklesu obyvateľov o - 843 obyvateľov.

V tomto období sme významný pokles zaznamenali v počte obyvateľov vo veku 26-61 rokov, a to o -1586 obyvateľov. Ide o produktívnych obyvateľov, ktorí cestujú v systéme MHD za nezľavnené cestovné. Uvedená kategória, spolu s kategóriou študent, má zásadný vplyv na množstvo prepravených cestujúcich a následne na tržby dopravcu.

Zároveň počet obyvateľov mesta v kategóriách od 62 rokov má výrazne stúpajúci charakter spolu o 1822 obyvateľov. Obyvatelia v tejto vekovej kategórii postupne vchádzajú do skupiny cestujúcich, ktorí cestujú bezplatne.

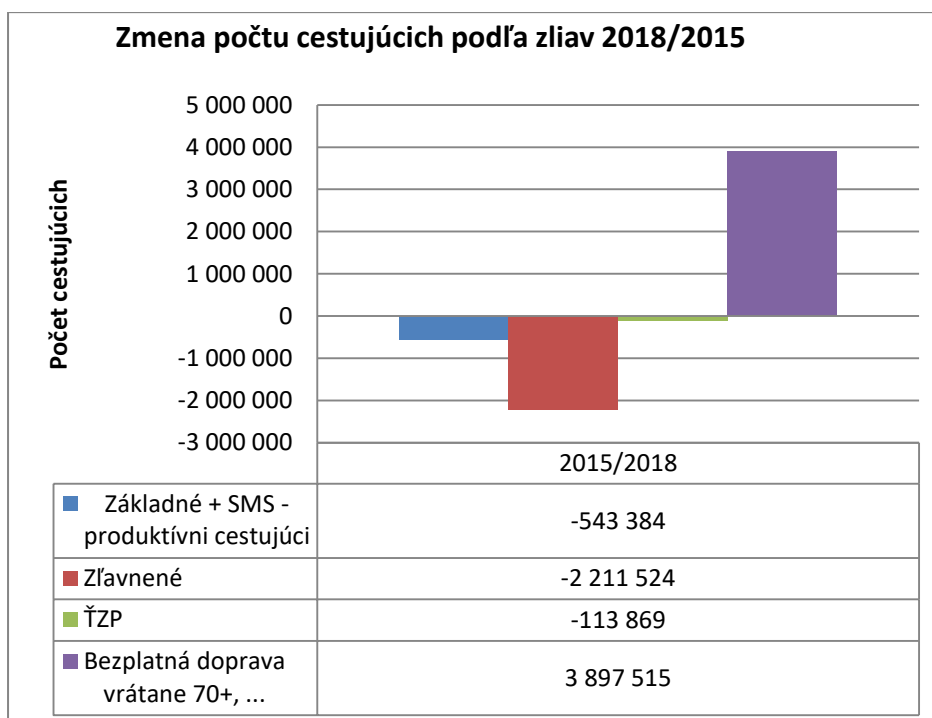

Dopravný podnik mesta Žiliny s.r.o. prepravil v roku 2018 oproti roku 2017 o 403 007 cestujúcich viac. V období od 31.12.2014 do 31.12.2018 došlo k nárastu počtu cestujúcich o 1 242 854.

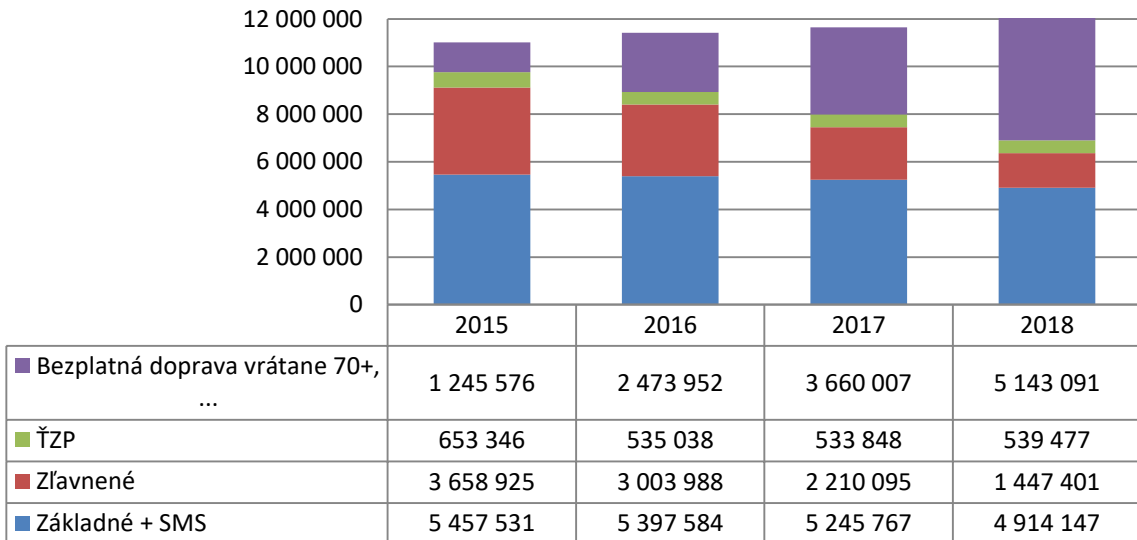
K nárastu počtu prepravených cestujúcich došlo predovšetkým v kategóriách žiaci, študenti a občania od 62-69 rokov – viac v časti bezplatná doprava. V kategórii cestujúcich, ktorí nemajú za povinnosť označovať si ČK, vzrástol počet o takmer 500 000 cestujúcich. Ide najmä o občanov mesta Žilina od 70 rokov a čiastočne o osoby sprevádzajúce deti do dovŕšenia 4 rokov. (*ukončený 3. rok veku*)

Cestujúci žiaci od 1.2.2017 a študenti od 1.9.2017 sa presunuli z časti zľavnených cestovných lístkov do kategórie bezplatná doprava. V kategórii zľavnených cestovných lístkov došlo teda k výraznému zníženiu počtu cestujúcich o 2 211 524. V kategórii základných cestovných lístkov a teda platiacich cestujúcich v produktívnom veku došlo k poklesu počtu cestujúcich o – 543 384 cestujúcich. Významne vzrástol počet cestujúcich, od ktorých dopravný podnik nemá žiadne tržby a to v sledovanom období o 3 897 515 cestujúcich. Pôvodne títo cestujúci boli v kategórii zľavnených cestovných lístkov. Absolútna priemerná cena jedného zľavneného cestovného lístka bola v roku roku 2018 bez DPH 0,27 €.

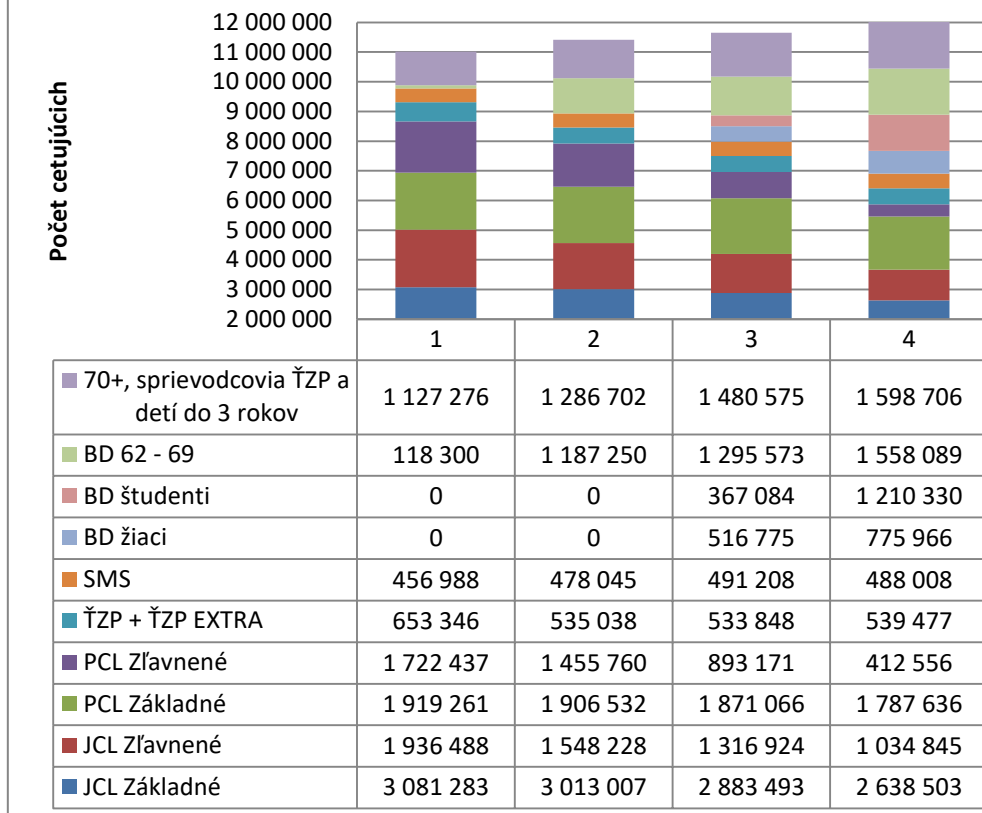

Rozdiel počtu cestujúcich podľa zliav	2015	2018	2018/2015
Základné + SMS - produktívni cestujúci	5 457 531	4 914 147	-543 384
Zľavnené	3 658 925	1 447 401	-2 211 524
ŽP	653 346	539 477	-113 869
Bezplatná doprava vrátane 70+, ...	1 245 576	5 143 091	3 897 515

Počet cestujúcich podľa druhu zľavy v sledovanom období

Počet cestujúcich podľa druhu cestovných lístkov v rokoch 2015 - 2018

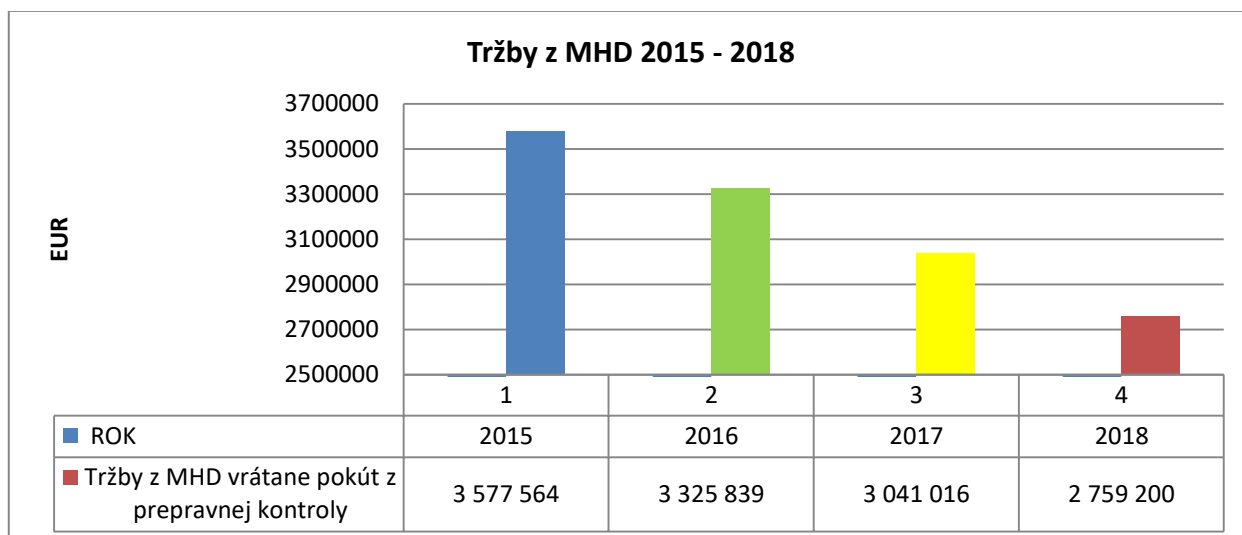
Bezplatná doprava

Bezplatná doprava je najvýznamnejším faktorom s dopadom na počet prepravených cestujúcich a následne na tržby z MHD. Bezplatná doprava v MHD bola schvaľovaná v nasledovných etapách a rozsahu (uvádzame celú históriu):

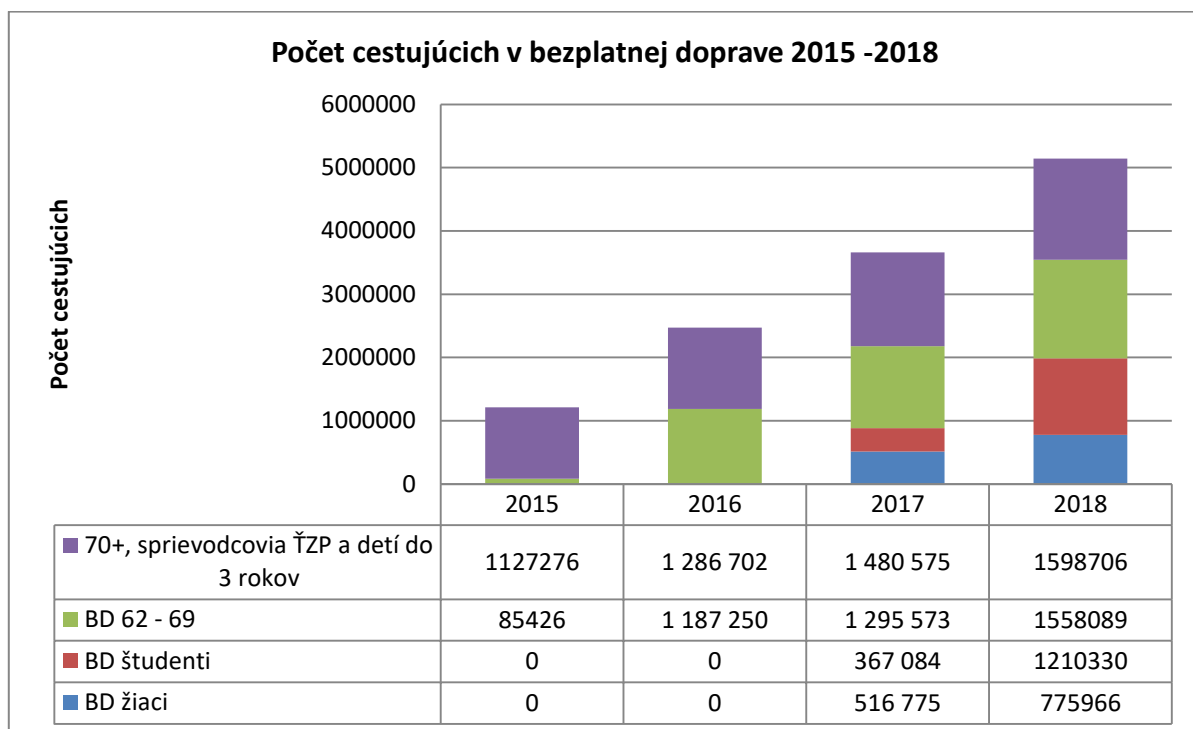
Rozsah bezplatnej dopravy	od dátumu	Ročný finančný dopad - pokles tržieb v € bez DPH	Zvýšenie príspevku mesta z dôvodu bezplatnej dopravy
občania od 70 rokov s trvalým pobytom (mimo rannej špičky 5:00-8:00) hod.	01.01.2009	120 000	nie
Sprievod dieťaťa do ukončenia 3. roku - jedna sprevádzajúca osoba ak má dieťa cv kočíku - ZDARMA	01.8.2014	15 000	nie
jedna sprevádzajúca osoba dieťaťa do ukončenia 3. roku veku dieťaťa ZDARMA (nemusi byť dieťa v kočíku)	1.10.2016		
občania od 70 rokov s trvalým pobytom v Žiline – bezplatná doprava neobmedzene počas celého dňa	01.10.2014	20 000	nie
občania 62 – 69 rokov s trvalým pobytom v ŽA bez dlhu	01.12.2015	209 000	áno
žiaci s trvalým pobytom v ŽA	01.02.2017	196 000	áno
študenti s trvalým pobytom v ŽA a bez dlhu	01.09.2017	434 000	áno

Tržby MHD vrátane pokút z prepravnej kontroly – vplyv bezplatnej dopravy

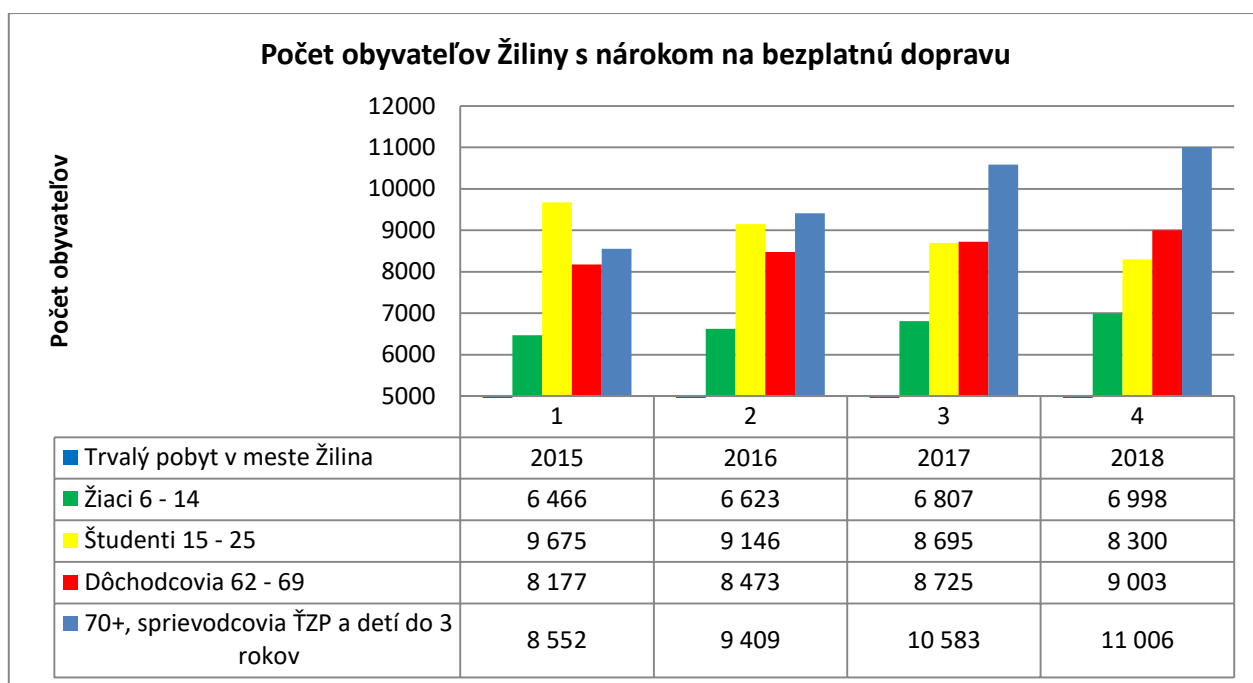
Najväčším faktorom, ktorý vplýva na tržby z výkonov MHD, je spúšťanie bezplatnej dopravy. Medziročne dochádza k zásadnému poklesu tržieb. Tento trend pokračuje aj v roku 2019, nakoľko postupne pribúda počet obyvateľov, ktorí spadajú do bezplatnej dopravy a to najmä v kategórii od 62 rokov a žiaci. Zároveň, napriek znižovaniu počtu obyvateľov v kategórii študent, stále pribúdajú noví zákazníci, ktorí si postupne vybavujú nárok na bezplatnú dopravu. Významný dopad na výsledné tržby má aj znižovanie počtu cestujúcich v produktívnom veku, ktorí cestujú za základné cestovné.

ROK	2015	2016	2017	2018	2018/2015
	€	€	€	€	€
Tržby z MHD vrátane pokút z prepravnej kontroly	3 577 564	3 325 839	3 041 016	2 759 200	-818 364

V nasledovnom grafe uvádzame rozdelenie počtu obyvateľov a ich vývoj za posledné 4 roky, podľa kategórií, ktorí majú nárok na bezplatnú dopravu.

Záver:

Súčasná tarifa je mimoriadne komplikovaná a je nevyhnutné, aby bola zmenená. Je nevyhovujúca pre súčasné podmienky. Musí byť viac prestupová a zásadne jednoduchšia. Vzhľadom na veľkosť mesta, ako je Žilina, sa v súčasnosti javia pásma v tarife do a nad 5 zastávok ako neopodstatnené.

Je potrebné vytvoriť úplne novú Tarifu MHD, ktorá bude výhodnejšia a jednoduchšia pre cestujúcich a ktorá bude kompatibilná s pripravovaným integrovaným dopravným systémom.

Budeme presadzovať a navrhovať nový systém Tarify MHD, ktorý okrem iného zabezpečí, aby „neprepadávali“ cestujúcim jazdy. Nová Tarifa MHD musí byť viac prehľadná, výhodnejšia pre cestujúcich. Zároveň musí byť definovaná tak, aby dopravcovia neklesli ďalšie tržby.

Dopravný podnik má jasnú predstavu o budúcej Tarife, ktorú chceme predstaviť do konca roku 2019 s prípadnou účinnosťou od budúceho roka.

Takáto tarifa je vzájomne konzultovaná aj so spoločnosťou Integrovaná doprava Žilinského kraja, a to aj z dôvodu budúcej kompatibility s celým systémom IDS.

Mesto Žilina spolu so Žilinským samosprávnym krajom začali budovať Integrovaný dopravný systém. Do tohto procesu sú zapojení aj dopravcovia vrátane DPMŽ.

V súčasnosti je v DPMŽ rozpracovaných množstvo úloh a aktivít smerujúcich k vytvoreniu novej Tarify MHD ako aj Tarify IDS vrátane nového prepravného poriadku MHD a osobitne IDS.

Kvalitná verejná osobná doprava v regióne je základným predpokladom trvalo udržateľnej mobility. Je potrebné vybudovať taký systém, ktorý bude zároveň aj efektívny z hľadiska nákladov, a teda uspokojí tak cestujúceho ako aj verejnú správu, ktorá celý systém hradí.

V súčasnosti sa aktívne podieľme na vytváraní IDS, v ktorom bude platiť spoločný cestovný doklad bez ohľadu na konkrétneho prevádzkovateľa dopravy a kde bude vytvorená vzájomná časová a priestorová koordinácia dopravných prostriedkov jednotlivých druhov dopravy.

Dávame však do pozornosti, že pre väčší účinok tohto systému je vhodné kombinovať ho s ďalšími opatreniami ako sú parkovacia politika, reštrikcie voči individuálnej motorovej doprave vrátane opatrení pre statickú dopravu.

Skratky:

CL	cestovný lístok
JCL	jednorazový cestovný lístok (papierový)
PCL	predplatený cestovný lístok – elektronický na čipovej karte
BD	bezplatná doprava
IDS	Integrovaný dopravný systém
ČK	čipová karta